

Лекція №7

Тема. *Заклад загальної середньої освіти як основне місце професійної діяльності майбутнього вчителя початкових класів.*

Мета: розкрити специфіку освітнього процесу початкової школи; охарактеризувати специфіку оформлення освітнього простору в Новій українській школі, розвивати пізнавальні здібності; виховувати зацікавленість, прагнення отримувати нові знання самостійно, формувати професійну спрямованість.

Тип заняття: лекція.

Методи, прийоми: розповідь, дискусія, бесіда, створення ситуації емоційно моральних переживань.

Обладнання: опорні схеми, таблиці, комп'ютер.

Основні поняття: заклад загальної середньої освіти, початкова школа, Нова українська школа, школяр.

План

1. Концептуальні засади НУШ. Мета і головні компоненти Концепції нової української школи.
2. Початкова школа – основне місце професійної діяльності вчителя.
3. Особливості організації освітнього процесу в школі I ступеня згідно з новою структурою.
4. Нові ролі й завдання вчителя в контексті сучасних змін.

Рекомендована література

1. Вступ до спеціальності: «Шість цеглинок в освітньому просторі початкової школи»: методичні рекомендації до організації освітнього процесу в Новій українській школі для студентів денної та заочної форми навчання спец. 013 «Початкова освіта» ОС «Бакалавр»/ укладач Н.В. Лалак. – МДУ, 2018. – 54 с.
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/legislation/law/2232/>
3. Закон України «Про освіту». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://osvita.ua/legislation/law/2231/>
4. Костащук О.І. Вступ до спеціальності «Початкова освіта»: навчально-методичний посібник. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2019. – 90с.
5. Нова українська школа: порадник для вчителя / під заг. ред. Н.М. Бібік. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
6. Фіцула М.М. Вступ до педагогічної професії : Навч. посібник для студ. вищ. пед. закладів освіти. / М.М. Фіцула. – 2-е вид. – Тернопіль: «Навчальна книга – Богдан», 2003. – 136 с.

1. Концептуальні засади НУШ. Мета й головні компоненти Концепції нової української школи.

Концепція -це система поглядів на певне явище; спосіб розуміння, тлумачення якихось явищ, основоположна ідея теорії, загальний її задум. **НУШ** — це головна реформа Міністерства освіти і науки. **Мета НУШ** – виховати *інноватора* та *громадянина*, який вміє ухвалювати відповідальні рішення та дотримується прав людини.

Першу версію «Концептуальних засад реформування середньої освіти» МОН оприлюднило **17.08.2016**, за нею відбулася презентація. Зрештою, після громадського обговорення, Колегія МОН на засіданні **27 жовтня 2016 року** схвалила **Концепцію Нової української школи**.

Функція педагога Нової української школи полягає в його вмінні організувати *компетентнісне навчання*, забезпечити *інтегрованість змісту* (внутрішньопредметної і міжпредметної) на основі *ключових компетентностей*, не шляхом механічного об'єднання предметів, а наближення змісту освіти до сенситивних періодів навчання, особливостей сприймання нової інформації тощо.

Компетентнісний підхід – це місток, що поєднує школу з реальним світом і тими потребами, які ставить перед людиною життя, здатний забезпечити життєвий успіх у суспільстві знань.

Компетентність – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність (Закон України «Про освіту»).

Головне завдання для учнів українських шкіл — опанувати за 12 років навчання не просто окремі предмети, але так звані «компетентності»

До *ключових компетентностей* належать:

- 1) **вільне володіння державною мовою**, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;
- 2) **здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами**, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;
- 3) **математична компетентність**, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та умінь в особистому і суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організувати свою діяльність

для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Кожна з таких компетентностей — це комбінація знань, умінь, навичок, способу мислення, а також поглядів і цінностей. При цьому в рамках одного шкільного предмету учні - залежно від форми подачі того чи іншого матеріалу — можуть опановувати одразу кілька компетентностей.

Серед **ключових компонентів Концепції** вчителі початкової школи мають орієнтуватися на такі пункти:

Компонент «Новий зміст».

Теза 1 «Знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними орієнтирами учня, формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці».

Запитання до учасників:

- Що таке компетентність?
- Що означає успішна самореалізація у житті?
- Які ключові компетентності визначені концепцією НУШ?

Тренер пропонує кожному учаснику вибрати картку, на якій написана одна з ключових компетентностей НУШ та вийти за межі аудиторії. Тренер повідомляє, що зараз прозвучить сигнал, після якого учасники мають розпочати броунівський рух. За другим сигналом таймера студенти об'єднуються в пари та обмінюються інформацією про свої компетентності. Вправа повторюється кілька разів. Потім студенти повертаються у команди та обговорюють почуту інформацію.

Теза 2 «Інноваційність...»

Завдання: продовжити ряд. Тренер зазначає, що детальна робота з компетентностями буде продовжуватися на наступній зустрічі

Теза 3 «Наскрізними вміннями є: читання з розумінням...»

Завдання: продовжити ряд. Тренер зазначає, що детальна робота з наскрізними вміннями продовжуватиметься на наступній зустрічі.

Компонент «Педагогіка партнерства»

Теза 1 «Місія нової української школи – допомогти розкрити та розвинути здібності, таланти й можливості кожної дитини на основі партнерства між учителем, учнем і батьками».

Запитання до учасників:

- Що лежить в основі педагогіки партнерства?
- Основні принципи педагогіки партнерства.

Теза 2 «Змінено підходи до оцінювання результатів навчання».

Запитання до учасників:

- Яка мета оцінювання в початковій школі?
- Які особливості оцінювання в початковій школі?

Компонент «Вмотивований учитель»

Тренер запитує учасників: “Що для вас значить вмотивований вчитель?” та пропонує командам відповісти на це питання одним словом-прикметником. Команди відповідають по черзі, вправа повторюється кілька разів.

Теза 1 «Учитель має академічну свободу».

Запитання до учасників:

- Що таке «академічна свобода»?

Теза 2 «Нова роль учителя».

Запитання до учасників:

- Які нові ролі має опанувати сучасний учитель?

Що необхідно для того, щоб опанувати ці ролі?

Компонент «Орієнтація на учня»

Теза 1 «Нова українська школа буде працювати на засадах **особистісно-орієнтованої моделі освіти**».

Запитання до учасників:

- Що таке принцип дитиноцентризму?

Теза 2 «Неупереджене та справедливе ставлення до кожного учня, подолання будь-якої дискримінації».

Запитання до учасників:

Які є шляхи та способи забезпечення неупередженого та справедливого ставлення

Компонент «Виховання на цінностях»

Теза 1 «Нова українська школа буде формувати ціннісні ставлення і судження, які слугують базою для щасливого особистого життя та успішної взаємодії з суспільством».

Запитання до учасників:

- Що таке цінності?
- Яку роль відіграють цінності у формуванні дитини, людини, суспільства?

Теза 2 «Виховання здійснюється через наскрізний досвід».

Запитання до учасників:

- Яким чином ця теза реалізується на практиці?

Компонент «Нова структура»

Теза 1 «Базовий Закон України «Про освіту» передбачає три рівні повної загальної середньої освіти».

Завдання до учасників:

- Назвіть 3 рівні повної загальної освіти.

Теза 2 «Початкова освіта Нової української школи поділятиметься на два цикли».

Завдання до учасників:

- Назвіть 2 цикли початкової освіти.

Компонент «Автономія школи і якість освіти».

Теза 1 «Одночасно із запровадженням автономії буде посилено відповідальність школи перед суспільством за якість освіти».

Запитання до учасників:

- Чому є важливим посилення відповідальності безпосередньо школи за якість освіти?

Компонент «Справедливе фінансування і рівний доступ»

Теза 1 «Провідні країни розглядають сферу освіти як пріоритетний напрям інвестицій».

Запитання до учасників:

- Чому освіта має бути пріоритетним напрямом інвестицій для держави?

Компонент «Сучасне освітнє середовище».

Теза 1 «Планування і дизайн освітнього простору школи будуть спрямовані на розвиток дитини й мотивації її до навчання».

Запитання до учасників:

- Що вам відомо про організацію освітнього простору Нової української школи?
- Яким чином пов'язаний освітній простір і мотивація дитини з навчанням?

Теза 2 «Освітній простір Нової української школи не обмежуватиметься будівлею школи».

Запитання до учасників:

- Чому навчання не може обмежуватися будівлею школи?

Пригадайте фото місць для навчання, які ви робили. Які з них були визначені найкращими і чому?

2. Початкова школа – основне місце професійної діяльності вчителя.

Організація освітньої діяльності у 1-4-х класах закладів загальної середньої освіти здійснюється відповідно до законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Указу Президента України від 13.10.2015 № 580/2015 «Про стратегію національнопатріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки», Концепції Нової української школи (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»; Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 87 від 21.02.2018 (у 1-2 класах), Державного стандарту початкової загальної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 462 від 20.04.2011 (у 3-4-х класах).

Метою початкової школи є різнобічний розвиток особистості дитини відповідно до її вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей, формування в неї загальнокультурних і моральноетичних цінностей, ключових і предметних компетентностей,

необхідних життєвих і соціальних навичок, що забезпечують її готовність до продовження навчання в основній школі, життя у демократичному суспільстві.

У початковій школі виділено **два цикли навчання**:

– перший – адаптаційно-ігровий (1 – 2 класи).

Мета першого циклу навчання – природне входження дитини в шкільне життя, послідовна адаптація до нового середовища.

До особливостей цього циклу віднесено такі:

- навчальні завдання і час на їхнє виконання визначаються відповідно до індивідуальних особливостей школярів;
- навчальний матеріал можна інтегрувати в змісті споріднених предметів;
- обсяг домашніх завдань обмежено;
- навчання організовується через діяльність, ігровими методами як у класі, так і поза його межами;
- учитель має свободу вибору (створення) навчальних програм у межах стандарту освіти;
- запроваджено описове формувальне оцінювання, традиційних оцінок не має;
- найважливіше завдання вчителя – підтримувати в кожному учневі впевненість і мотивацію до пізнання.

– другий – основний (3 – 4 класи).

Мета другого циклу – здійснення навчального процесу з концентрацією педагогічної уваги на формуванні в учнів відповідальності і самостійності; підготовка до успішного навчання в основній школі.

Його суттєвими ознаками є:

- використання у процесі навчання методів, які вчать здійснювати самостійний вибір, пов'язувати вивчене з практичним життям, враховують індивідуальність учня;
- запроваджується предметне навчання;
- частина предметів передбачає оцінювання.

Зміст освіти початкової загальної освіти відповідає таким **освітнім галузям**: мовно-літературна; математична; природнича; технологічна; інформативна; соціальна і здоров'язбереження; фізкультурна; громадська та історична; мистецька.

Навчальний рік у закладах загальної середньої освіти розпочинається у День знань – 1 вересня і закінчується не пізніше 1 липня наступного року. **Структура навчального року** (за чвертями, півріччями, семестрами) та тривалість навчального тижня визначається закладом загальної середньої освіти відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України. **Тривалість канікул** (осінні, зимові і весняні) протягом навчального року не може бути меншою 30 календарних днів.

До початкової школи вступають діти, яким до 1 вересня виповнилося не менше шести років, і які за результатами медичного й психологічного обстеження не мають протипоказань для систематичного шкільного навчання, а також діти семирічного віку, які з об'єктивних причин не почали навчання в школі.

Тривалість уроків у закладах загальної середньої освіти становить: у перших класах – 35 хвилин, у других-четвертих – 40 хвилин, у п'ятих-дванадцятих – 45 хвилин. Початкові класи працюють за 5-денним робочим тижнем. Робочий тиждень для учнів першого класу передбачає розвантажувальний день – четвер, у розклад якого не вводяться предмети, що потребують значного розумового напруження (математика, мови). Тривалість перерв між уроками для учнів першого класу повинна бути не меншою 15 хвилин, для всіх інших класів – 10 хвилин; великої перерви (після 2-го уроку) – 30 хв. Замість однієї великої перерви можна після 2-го і 3-го уроків влаштовувати 20-хвилинні перерви. Під час перерв необхідно організовувати перебування учнів на відкритому повітрі і харчування. Для профілактики стомлюваності учнів початкових класів на уроках необхідно через кожні 15 хвилин уроку проводити фізкультхвилинки та гімнастику для очей.

При визначенні характеру, змісту та обсягу домашніх завдань слід враховувати індивідуальні особливості учнів та педагогічні вимоги. У 1-му класі домашні завдання не задаються. Обсяг домашніх завдань має бути таким, щоб витрати часу на їх виконання не перевищували у 2-му класі 45 хв.; у 3 класі – 1 години 10 хв.; у 4 класі – 1 год. 30 хв.

Кількість учнів у класі не може перевищувати 30 осіб. У початковій школі поділ класу на групи здійснюється при вивченні української та іноземної мови; поділ здійснюється, починаючи з 1 класу.

Усі учні 1–4-х класів, незалежно від результатів річного оцінювання, переводяться до наступного класу.

У Новій українській школі запроваджується *формульальне оцінювання*, за якого відстежується особистісний розвиток дитини та хід опанування нею навчального досвіду як основи компетентності. Навчальні досягнення учнів перших-других класів з усіх навчальних предметів не оцінюються в балах, а підлягають вербальному оцінюванню. Навчальні досягнення учнів 3–4-х класів з навчальних предметів (Основи здоров'я, Я у світі, Музика, Образотворче мистецтво, Трудове навчання, Фізкультура, Сходинки до інформатики) оцінюються вербально. Закінчується навчальний рік проведенням у четвертих класах державної підсумкової атестації у формі підсумкових контрольних робіт.

3. Особливості організації освітнього процесу в школі I ступеня згідно з новою структурою.

НУШ – це новий освітній простір, який має бути зручним та комфортним для кожного першокласника.

Клас необхідно поділити на певні **навчальні зони**: для навчально-пізнавальної діяльності; змінні тематичні осередки; ігрові; для художньо-творчої діяльності; для проведення дослідів; для відпочинку; бібліотечка; осередок вчителя.

Організація **навчальних центрів** здійснюється для забезпечення дослідницької діяльності дітей, для формування самостійності, для організації роботи дітей в парах, у малих групах, а також індивідуально. У навчальних центрах можна проводити різні види навчальної діяльності, тому вони мають містити різні навчальні матеріали: дошки: звичайна та інтерактивна; стенди: календар днів народжень учнів, розклад уроків, план цікавих позаурочних заходів.

Змінні тематичні осередки мають містити все необхідне для вивчення нової теми та предмету загалом. Тому саме тут варто розташовувати стенди та фліп-чарти, на яких можна розміщувати тематичні таблиці та діаграми для наочного висвітлення теми, портрети видатних діячів, книжки.

Ігрова зона повинна містити невеличкий столик, за яким бажаючі можуть грати у різноманітні настільні ігри, складати пазли тощо. Тут же можна розкласти і інвентар для рухливих ігор.

Художньо-творчий осередок містить приладдя для творчих занять: від фломастерів та альбомів до полімерної глини та пластилін. А ще саме тут варто зробити невеличку виставку дитячих робіт.

Осередок для проведення дослідів може бути справжній куточок природи, що розпалюватиме дослідницькі здібності учнів. Діти можуть спостерігати за особливостями росту рослин чи за поведінкою рибок в акваріумі.

У **зоні для відпочинку** ви можете спілкуватися з дітьми та грати в ігри, які зроблять клас справжньою командою, і тут же вони просто трохи відпочинуть та подумають. Саме тут можна розмістити «**Дошку настрою**», на якій кожен учень, виставляючи навпроти свого прізвища чи фото певний смайлик, зможе показати, що відчуває: захоплення, здивування, смуток, радість тощо.

Шкільні меблі повинні мають бути достатньо легкими для пересування, адаптованими для зросту дітей, а також без нахилу, щоб школярі могли, малювати на великих ватманах.

М'який килим для ранкового кола та обговорень у середньому повинен бути 2 на 3 метри, або 3 на 4 метри, якщо учнів понад 15. На ньому діти можуть сісти в коло для обговорення. Килим краще стелити навпроти дошки: коли діти сидять на ньому в групах по 4, їм зручно розвертатись і дивитися на дошку.

Відкриті шафи. У відділеннях шаф у класах мають стояти методичні матеріали, книги та предмети, які діти використовують під час уроків. Школярі можуть їх спокійно взяти і так само без нагадувань поставити назад. Матеріали треба зручно розташовувати, щоб учні мали до них легкий доступ.

Обов'язковим в освітньому середовищі НУШ є інтерактивна чи мультимедійна дошка, проектор, проекційний екран.

У кожному класі обов'язково має бути *мінібібліотека* із книжками, орієнтованими на вік дітей. Так кожна дитина щодня зможе самостійно обирати саме ту книгу, яка їй до вподоби. Розмістити мінібібліотеку можна не лише у шафі, а й у великих коробках. Чудово, якщо книги будуть посортовані за темами. У школах варто встановити кулери з питною водою.

Friendly-середовище формуємо разом з дітьми. Багато речей, які стануть частиною освітнього простору, школярі формують разом з учителями. Навчальне середовище має постійно змінюватися й доповнюватися протягом навчального року. Передусім візуальний освітній простір повинен нести інформацію про учнів та вчителів. У дітей має бути можливість показати те, що для них важливо. Наприклад, вправа «Розкажи і покажи» спрямована на те, щоб за допомогою візуальних матеріалів та малюнків дізнатись цікаву інформацію один про одного. Вчитель має визначити в класі осередки, які будуть заповнюватися візуальними розповідями діток.

Фото дітей та вчителів класу з датами днів народження можна розмістити на спеціальних стікерах на дверях класу або виділити для цього частину стіни.

Можна облаштувати в одному з кутків класу «*Дошку настрою*» зі списком учнів та стікерами, які діти ставлять навпроти свого прізвища зранку, а протягом дня мають можливість змінити. Якщо вчитель або однокласники бачать сумний смайлик, неодмінно запитують: «Чому тобі сумно? Чим можемо допомогти?».

Також клас має розробити правила, оформити їх на ватмані у формі коротких записів або малюнків, якщо діти ще не вміють писати. Потім ці правила розміщують у класі на видному місці.

Дієвою буде «*Стіна слів*». Краще розмістити її одразу під дошкою. Вона необхідна для того, щоб нові слова, значення та правопис яких діти не знають, були перед їхніми очима.

Не слід забувати і про результати групових робіт учнів – після презентації проектів і тем ці аркуші слід прилаштувати на стінах.

4. Нові ролі й завдання вчителя в контексті сучасних змін.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства, модернізації системи освіти, введення нових освітніх стандартів значно зростає *роль вчителя* як активного суб'єкта педагогічного процесу, підвищуються вимоги до його особистісних і професійних якостей, соціальної та професійної позиції, що відображено в Концепції Нової української школи (НУШ). Нові принципи освіти вимагають від кожного вчителя високого професіоналізму, опанування та застосування сучасних педагогічних технологій і нових методів навчання і виховання, бажання та вміння постійно вчитися й самовдосконалюватися, творчого підходу та раціоналізму, а також готовності до змін в контексті реалізації змісту реформи НУШ.

В умовах Концепції Нової української школи розширюються *функції та можливості вчителя*, з'являються *нові соціально-професійні ролі педагога* в освітньому процесі. Сучасний

ВЧИТЕЛЬ – це агент змін, тьютор, фасилітатор, модератор, коуч, ментор. Детальніше проаналізуємо ці ролі.

Тьютор – особа, що веде індивідуальні або групові заняття із учнями, студентами, репетитор, наставник. У тьютора інші цілі, інший стиль і привід для спілкування з учнями. Якщо завдання учителя-консерватора – безпосереднє управління освітнім процесом, то тьютор підтримує навчання і супроводжує самоосвіту. У кінцевому результаті учитель відповідає за передавання певної суми знань, а тьютор лише бере участь у пошуку знань, постійно формуючи індивідуальну відповідальність за отримані знання. Основним інструментом досягнення результату учителя є використання методик викладання, у той час як тьютор опирається на постійну рефлексію досвіду самоосвіти. Тьюторство здебільшого базується на ідеї сумлінності учня, що прагне знань, і тьютор підтримує та не дає згаснути цьому вогнику, підштовхуючи учня до нових вершин. Дистанційне навчання надає можливість використовувати весь потенціал тьюторства.

Фасилітатор – це вчитель, який стимулює та скеровує процес самостійного пошуку інформації та спільної діяльності учнів, підтримує прагнення до самореалізації, самовдосконалення та саморозвитку. Фасилітатор не зацікавлений у підсумках обговорення конкретних питань, не представляє інтереси жодної з груп-учасників чи персоналій і не бере прямої участі в обговоренні, але несе відповідальність за якісне виконання завдань і є радше супровідником навчальної групи у їхньому особистому розвитку. Завдання учителя-фасилітатора полягає в організації спілкування всіх учасників обговорення з нейтральної сторони, налагодження ефективного обміну думками таким чином, щоб зіткнення думок перейшло в конструктивне русло, розбіжності були успішно подолані і прийнятне рішення було вироблено.

Модератор – це наставник, керівник, який здійснює підтримку і організацію активної роботи групи.

Роль учителя – це роль модератора і фасилітатора. Не «наповнювати» дітей знаннями, а навчити знаходити інформацію і критично опрацьовувати її, читати не для учителя і батьків, а для себе, застосовувати знання на практиці у життєво важливих ситуаціях, математику практикувати не задля математики, а для життя, через маніпуляції з різними об'єктами.

Коуч – це тренер, здатний зробити з людини чемпіона, тобто мова йде про виховання переможців. Коучинг дозволяє не тільки ефективно розв'язувати навчальні завдання учнів, але й сприяє створенню згуртованої команди. Коуч допомагає знайти відповіді на власні запитання підопічних, відпрацьовує (відтреновує) до автоматизму різні життєві та професійні ситуації. Джерела коучингу лежать у спортивному тренерстві, позитивній, когнітивній й організаційній психології, в уявленні про усвідомлене життя й можливості постійного й цілеспрямованого розвитку людини.

У контексті педагогічних посад **ментор** як термін почали використовувати в значенні синоніма до слів «учитель», «порадник», «наставник», «консультант». Людина, що зацікавлена в розвитку

знань, умінь, навичок та міжособистісних стосунків своїх вихованців. На відміну від наставника, **ментор** самостійно встановлює інтенсивність та напрямок навчання. **Завдання ментора** – допомагати тоді, коли дитина просить про допомогу. І хоча ці два терміни часто вживаються як синоніми, є доволі суттєва відмінність між наставниками та менторами. Перший призначається, щоб допомогти досягнути цілі групи, колективу, установи, закладу, компанії. Другого можна вибрати, щоб досягнути індивідуального зростання.

Таким чином, варто говорити про нові соціально-професійні ролі учителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора та ментора в індивідуальній освітній траєкторії дитини.

Отже, у своїй діяльності вчителю потрібно переосмислити власну позицію в освітньому процесі, оновити професійне мислення, зосередити свою увагу на самоосвіті, систематичному аналізі власної педагогічної діяльності, відстеженні результативності своєї роботи через систему моніторингу. Новий учитель має навчити дітей активності, навикам співпраці в команді, коли учні можуть доповнювати один одного, стимулювати до саморозвитку та самовдосконалення. Коли всі учні є складовою одного цілісного організму – класу.

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати самостійно концепцію Нової української школи та охарактеризувати її реалізацію в сучасному закладі освіти.
2. Знайти докази та аргументи, що підтверджують тези про значення періоду шкільного дитинства.
3. Напишіть невеличке есе на тему: «Що є найважливішим у професії вчителя».

Контрольні запитання та завдання

1. Охарактеризуйте розвиток початкової освіти в Україні.
2. Як реалізують Концепцію «Нова українська школа».
3. Розкрийте особливості шкільного виховання.
4. Яке, на вашу думку, значення періоду шкільного дитинства.